

T A
Č R

Příručka pro experty

Odovědi na základní otázky
k hodnocení projektů

Obsah

Úvod.....	3
Expert TA ČR	4
Hodnoticí proces	5
Formální kontrola	5
Kdo hodnotí přijaté návrhy projektů.....	5
Příklad hodnoticího procesu	6
Přiřazení návrhů projektů expertům	7
Kdy expert nesmí přijmout vypracování hodnocení.....	7
Kolik času si na hodnocení vyhradit.....	8
Jaké lhůty se musí při hodnocení dodržet.....	8
Co když lhůta na posudek nebude dodržena	8
Základní principy hodnocení návrhů projektů	9
Vypracování posudku oponentem a SHZ zpravodajem.....	9
Zpětná vazba pro oponenty	10
Hodnocení v rámci realizace projektu	10
Užitečné databáze k hodnocení projektů.....	11
Přehled nejdůležitějších pojmů z oblasti VaVal	11
Užitečné pojmy při posuzování projektů.....	16
Důležité zdroje informací.....	20

Úvod

Hlavním úkolem Technologické agentury České republiky (dále jen "TA ČR") je připravovat a realizovat programy aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a usilovat, aby výzkum, vývoj a inovace přinášely společnosti užitek. Jednou z velmi důležitých činností TA ČR je ve spolupráci s experty posuzovat a vybírat ty nejlepší návrhy projektů, proto jsou pro jejich výběr velmi důležitá kvalitní a nestranná posouzení od expertů.

Tato příručka pro experty přináší obecné informace k hodnocení návrhů projektů a dále i projektů v realizaci. Konkrétní pokyny k hodnocení návrhů projektů dané veřejné soutěže naleznete v příloze zadávací dokumentace (týká se veřejných soutěží, jejichž poskytovatel je TA ČR).

Technologická agentura České republiky dlouhodobě usiluje o vyvážené zastoupení mužů a žen a rovné zviditelnění jejich přínosu pro inovace. Kvůli jasnému, srozumitelnému popisu rolí a procesu hodnocení uvádíme text v generickém maskulinu, ale veškerá vyjádření se vztahují jak na muže, tak na ženy.

Expert TA ČR

Při hodnocení se pracuje v **informačním systému Technologické agentury (dále jen "SISTA")**, který je dostupný na adrese sista.tacr.cz a slouží pro podávání návrhů projektů, jejich hodnocení a administraci jejich realizace. Stejně tak tento systém slouží pro správu profilu experta. V systému SISTA experti ověřují svou totožnost a potvrzují Rámcovou smlouvu.

V systému může mít expert založen pouze jeden účet, který je spárovaný s rodným číslem. V případě, že expert bude zastávat více rolí a bude např. i řešitelem projektu bude mít veškeré informace v jednom uživatelském účtu, kde může v pravém horním rohu přepínat mezi svými profily. Menu a v něm obsažené záložky se mění dle kontextu aktuálně vybraného profilu.

V SISTA expert najde ve svém profilu záložku s dokumenty pro experty i další užitečné informace, například konkrétní příklady toho, co je v podmínkách TA ČR považováno za podjatost nebo střet zájmu.

Informace, ke kterým má expert při hodnocení návrhů projektů přístup, jsou přísně důvěrné a nesmí je s nikým sdílet!

Pro komunikaci s TA ČR prosím využívejte přednostně email experti@tacr.cz. Pokud zašlete Váš dotaz na původní email hodnotitele@tacr.cz bude tento přesměrován na experti@tacr.cz.

Databázi expertů spravuje **oddělení rozvoje lidského potenciálu (ORLP)**. Oddělení řeší smluvní vztahy s experty a podklady pro proplácení odměn. Referenti ORLP vybírají potenciální experty do jednotlivých soutěží, přiřazují jim posudky oponentů, odborná hodnocení a zpravodajům souhrnné hodnotící zprávy k vypracování.

Další oddělení, které spolupracuje s experty, je **oddělení kolektivních orgánů (OKO)**. OKO navrhuje hodnotící proces, kontroluje souhrnné hodnotící zprávy zpravodaje, organizuje a kontroluje průběh zasedání (kolegií odborníků, odborných poradních orgánů a předsednictva TA ČR).

Poslední oddělení, které s experty spolupracuje, je **oddělení monitoringu a administrace (OMA)**. OMA se zabývá hodnocením projektů v realizaci (průběžné a závěrečné oponentní řízení) a dále také komunikuje se zpravodaji projektů v realizaci při změnových řízeních a vypracování stanovisek k průběžným a závěrečným zprávám projektů.

Od roku 2021 rozesílá TA ČR čtvrtletní newsletter pro experty s názvem **FOKUS**. Jeho prostřednictvím sdílí agentura hlavní novinky týkající se nejen hodnocení projektů v TA ČR, ale i plánovaných soutěží, do kterých se můžete jako expert zapojit. Ve FOKUSu naleznete i zajímavé statistiky nebo výsledky výzkumu podpořeného TA ČR. Pokud chcete být do odběru také zapojeni, kontaktujte nás prosím na experti@tacr.cz.

Hodnoticí proces

Celý hodnoticí proces je rozčleněn do několika na sebe navazujících kroků, které jsou popsány níže. Hodnoticí proces se může u jednotlivých programů a veřejných soutěží lišit, vždy však probíhá v souladu s platnou legislativou, která je uvedena v přehledu na konci tohoto dokumentu.

Formální kontrola

Komise pro přijímání návrhů projektů nejprve hodnotí jejich úplnost a formální stránku a zda podané návrhy projektů splňují podmínky pro přijetí do veřejné soutěže v aplikovaném výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích (dále jen “veřejná soutěž”). Každý z návrhů projektů, který je přijat do veřejné soutěže, dále projde hodnoticím procesem.

Kdo hodnotí přijaté návrhy projektů

Prvním stupněm hodnocení návrhů projektů je hodnocení **oponenty**. Součástí **posudku oponenta** je ohodnocení bodovaných kritérií. Dle podmínek uvedených v zadávací dokumentaci může oponent hodnotit také bonifikační či binární (vylučovací) kritéria. V závěrečném hodnocení návrhu projektu oponent shrne klady a zápory návrhu projektu, zdůvodní konečné stanovisko a rozhodne, zda návrh projektu doporučí nebo nedoporučí k podpoře.

Pokud tak stanoví podmínky příslušné veřejné soutěže, jsou návrhy projektů či uchazeči hodnoceni **odbornými hodnotiteli**. Ti mohou posoudit dopad na životní prostředí realizací projektu, komerční potenciál výsledku projektu, genderovou vyváženost řešitelského týmu nebo například úroveň personální politiky uchazeče. Hodnocení zpracovaná odbornými hodnotiteli jsou nejčastěji podkladem pro zpravodaje.

Každý návrh projektu je následně přidělen **zpravodaji**. Ten k návrhu projektu zpracuje **souhrnnou hodnoticí zprávu** (dále také “SHZ”), ve které shrne posudky oponentů a připojí svůj odborný názor k hodnocenému návrhu projektu.

Pokud je v programu ustanoveno kolegium odborníků, pak je zpravodaj členem kolegia odborníků. V případě, že kolegium odborníků ustanoveno není, může být zpravodaj členem odborného poradního orgánu.

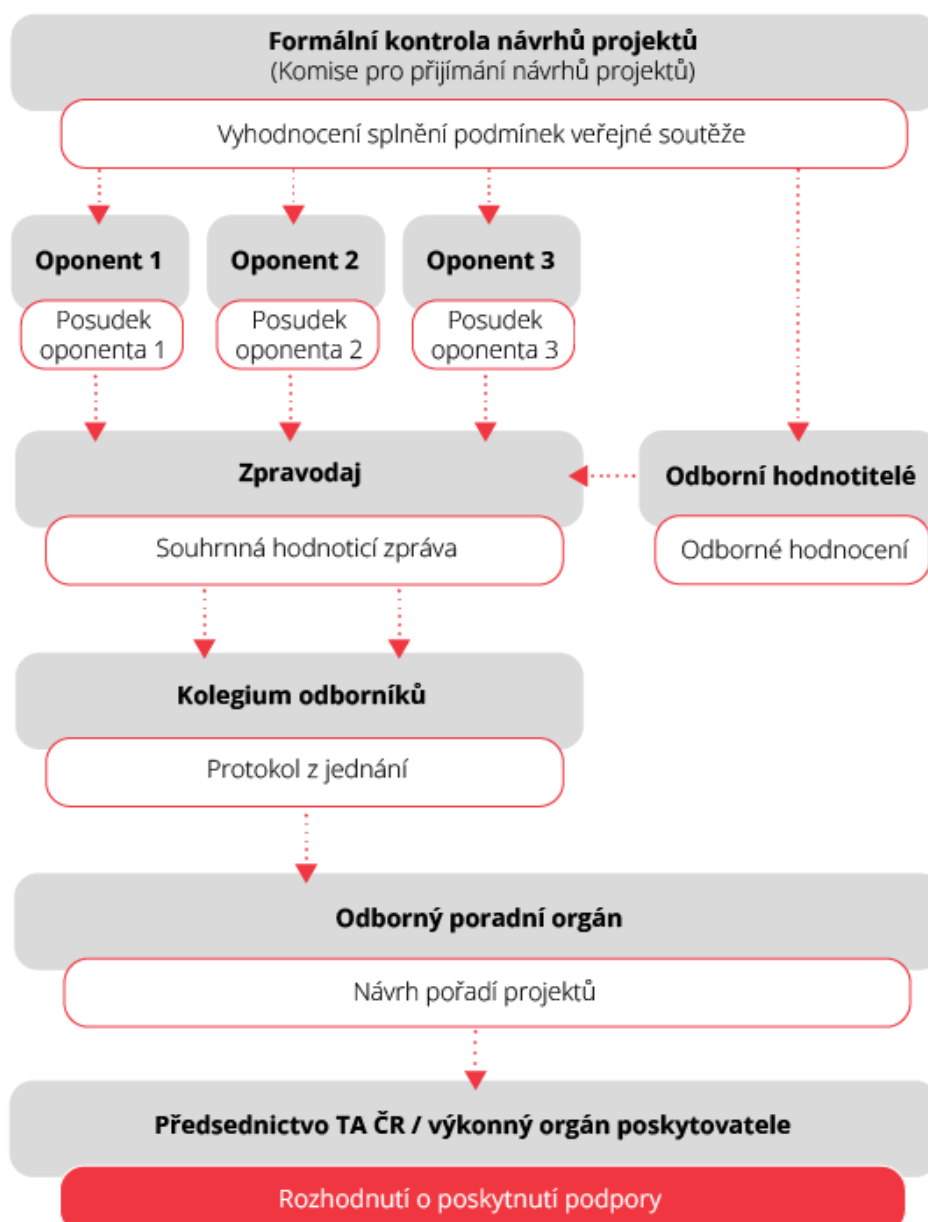
Kolegium odborníků při svém hodnocení vychází z hodnocení zpracovaného oponenty a z hodnocení zpravodajů. Kolegium odborníků může navrhnout úpravu bodů, které návrh projektu získal od oponentů, snížení nákladů na řešení projektu či úpravu poměrů mezi jednotlivými kategoriemi aplikovaného výzkumu. Kolegium odborníků připojí vlastní stanovisko, zda návrh projektu doporučit k podpoře, či nikoliv. Všechny návrhy kolegia odborníků slouží jako podklad pro hodnocení odborného poradního orgánu.

Na základě výsledků předchozích hodnocení zhodnotí návrhy projektů **odborný poradní orgán**. Tento pojem zahrnuje v některých programech radu programu, programový výbor, radu pro program nebo programovou komisi. Odborný poradní orgán má obdobná práva úprav jako kolegium odborníků.

O poskytnutí podpory u jednotlivých návrhů projektů rozhodne předsednictvo TA ČR, případně výkonný orgán poskytovatele podpory.

Příklad hodnotícího procesu

Hodnocení návrhů projektů přehledně zachycuje následující schéma, které slouží pro lepší představu celého procesu. U jednotlivých programů a veřejných soutěží se může lišit. Vždy je proto nezbytné podrobně se seznámit se zadávací dokumentací dané veřejné soutěže a se samotným programem!

Přiřazení návrhů projektů expertům

V zájmu nestrannosti a objektivit přiřadí TA ČR prostřednictvím systému ke každému návrhu projektu oponenty a zpravodaje, kteří nejsou podjatí, nepodílejí se na řešení projektu a nejsou spolupracovníky stejné organizace. TA ČR pro experty vytvořila dokument popisující [jednotnou definici střetu zájmů](#).

Systém přiřazení expertů k návrhu projektu vychází ze stanovených kritérií, především nepodjatosti a oborových kategorií CEP. Hlavním hlediskem je maximální shoda odbornosti experta s obory návrhu projektu.

O tom, že byl expert přiřazen k návrhu projektu bude informován e-mailem.

Oponent i zpravodaj jsou povinni TA ČR potvrdit přijetí hodnocení návrhu projektu **do 3 pracovních dnů**.

Pokud se za odborníka v dané oblasti expert nepovažuje, či pokud je vůči návrhu projektu nebo některému z uchazečů podjatý, zpracování hodnocení v systému odmítne a uvede příslušný důvod.

Kdy expert nesmí přijmout vypracování hodnocení

Hodnocení **musíte odmítnout** v případě, že:

- tematika návrhu projektu je z velké části mimo Vaši odbornost,
- jste v pracovněprávním vztahu s hlavním uchazečem, či dalším účastníkem návrhu projektu,
- máte s některým z členů řešitelského týmu blízký vztah, nebo s ním například podáváte nebo řešíte jiný projekt,
- prostřednictvím osob blízkých jste zainteresován na výsledku hodnocení konkrétního posuzovaného návrhu projektu,
- jste si vědomi, že by Vaše vyhraněné postoje, osobní vztahy, přesvědčení nebo stereotypy mohly bránit v objektivním hodnocení,
- v případě hodnocení oponentem i dále:
 - jste zaměstnancem aplikačního garanta hodnocených návrhů projektů nebo jste zaměstnán u instituce, která aplikační garanci projektům poskytuje
 - jste zpravodajem dané veřejné soutěže,
 - jste členem Odborného poradního orgánu dané veřejné soutěže.

Pokud jste zaměstnancem vysoké školy, jste automaticky považován za podjatého vůči všem návrhům projektů, v nichž tato vysoká škola figuruje. Nezáleží na tom, která fakulta se do návrhu projektu zapojuje.

Zjistíte-li případnou **podjatost až po akceptaci hodnocení** obraťte se co nejdříve na referenty ORLP na adrese experti@tacr.cz. Projekt Vám bude odebrán a přidělen jinému expertovi.

Kolik času si na hodnocení vyhradit

Při zpracování hodnocení záleží na zkušenostech experta s hodnocením a na stanovených podmínkách pro danou veřejnou soutěž. Hodnocení musí být pečlivě vypracováno, proto si na něj vyhradte dostatek času. V průměru trvá nastudování veškerých materiálů a samotné vyhotovení oponentského posudku pět až osm hodin.

Počet návrhů projektů, které může expert vypracovat v příslušné veřejné soutěži je omezen, s ohledem na kvalitní vypracování všech přiřazených hodnocení.

Jaké lhůty se musí při hodnocení dodržet

Lhůty pro odevzdání hodnocení prostřednictvím SISTA jsou pro všechny experty závazné. Jakmile expert obdrží e-mail o přiřazení návrhu projektu k hodnocení, je povinen **do 3 pracovních dnů** TA ČR potvrdit, že návrh projektu přijímá nebo jej odmítnout.

Přijme-li oponent hodnocení, má na vypracování posudku zpravidla lhůtu **21 kalendářních dnů** počítanou ode dne potvrzení přijetí objednávky na zpracování posudku.

Na vypracování souhrnné hodnotící zprávy má zpravodaj **10 kalendářních dnů** od akceptace posledního oponentského posudku k danému návrhu projektu. O této skutečnosti se zpravodaj dozví e-mailem.

Odborný hodnotitel má na vypracování svého posudku **10 kalendářních dnů**.

Pokud jsou komentáře k jednotlivým kritériím příliš stručné a nevystihují zaměření kritéria, nejsou stanoviska k odůvodnění přidělení podpory dostatečně odůvodněná či nesesdí s bodovým hodnocením jsou hodnocení vrácena k doplnění. Na doplnění nebo dopracování jednotlivých hodnocení má expert **3 kalendářní dny**.

Upozorňujeme, že tyto lhůty se mohou v mimořádných případech a po předchozí dohodě s experty změnit.

Co když lhůta na posudek nebude dodržena

V případě nedodržení lhůt hrozí expertovi sankce. Sankce se v případě prodlení se zpracováním hodnocení započítává za každý den prodlevy. Za prodlení s plněním smluvní povinnosti může TA ČR po expertovi rovněž požadovat náhradu způsobené škody v plné výši.

V případě hrubého porušení smlouvy ze strany experta je TA ČR oprávněna odstoupit od smlouvy. Za takové porušení smlouvy je považováno například to, když se expert zpozdí se zpracováním protokolu bez omluvy o více než 2 pracovní dny a když expert s TA ČR nekomunikuje. Pokud expert opakovaně nedodrží lhůtu na vypracování hodnocení, může být z databáze expertů vyřazen.

Základní principy hodnocení návrhů projektů

- Návrh projektu si expert nejprve **prostuduje jako celek**, aby získal komplexní představu o návrhu projektu a zejména o částech, které případně neodpovídají konkrétnímu kritériu, ale mohou být pro celkové posouzení návrhu projektu důležité.
- Při posuzování návrhu projektu expert **vychází především ze zadávací dokumentace včetně jejích příloh a směrnic týkajících se hodnocení projektů**. Všechny materiály k dané veřejné soutěži jsou vždy zveřejněny na webových stránkách TA ČR (www.tacr.gov.cz) a v dokumentech pro experty v informačním systému.
- Při posuzování návrhu projektu expert dále **využívá informace z veřejně dostupných databází** (některé odkazy jsou uvedeny v kapitole Užitečné databáze k hodnocení projektu), z důvěryhodných zdrojů na internetu a z vlastních zkušeností a znalostí.
- Protože programy TA ČR vycházejí z Rámce Společenství, z Nařízení Komise č. 651/2014 a ze zákona č. 130/2002 Sb., expert by se měl seznámit i s těmito předpisy. Odkazy jsou uvedeny na konci tohoto dokumentu.
- Expert uvede v závěru svého hodnocení klady a zápory návrhu projektu, a to i v případě, že jsou již uvedeny u některého z kritérií.
- V závěru hodnocení expert uvede své závěrečné stanovisko k návrhu projektu a to, zda návrh projektu doporučuje či nedoporučuje k podpoře. Rozhodnutí experta musí být vždy věcně a jasně zdůvodněno. V závěrečném stanovisku musí být zmíněny zejména důvody, které k takovému rozhodnutí vedly.
- Expert v roli zpravodaje může navrhnout změnu poměru průmyslového výzkumu a experimentálního vývoje (PV/EV) a změnu celkových nákladů návrhu projektu nebo jednotlivých uchazečů.
- Je nezbytné, aby expert dodržoval jednotnou jazykovou verzi při vypracovávání hodnocení. Dle podmínek konkrétních programů a soutěží, je někdy možné hodnocení odevzdat v různých jazykových verzích, nicméně není možné v jednom hodnocení kombinovat více jazyků zároveň. To znamená, že pokud expert píše hodnocení v soutěži, kde je možné zvolit český nebo slovenský jazyk, není možné dané hodnocení napsat zčásti ve slovenském jazyce a zčásti v jazyce českém.
- Expert své hodnocení píše v jednotném čísle.
- Všechny protokoly z hodnocení jsou po skončení hodnocení zpřístupněny uchazečům v anonymní verzi.

Vypracování posudku oponentem a SHZ zpravodajem

Hodnocení návrhů projektů probíhá **pouze elektronicky**.

Formulář stanovuje strukturu a obsah požadovaného posudku. Výstupem odborného posouzení návrhu projektu oponentem je vyplněný „**Posudek oponenta**“. V posudku musí být vyplněn komentář u všech hodnotících kritérií, i v případě, že návrh projektu kritéria splňuje.

Po zpracování je třeba posudek potvrdit a poté skrze Vyřešit úkol formulář odeslat ke kontrole.

Výstupem hodnocení zpravodaje je „**Souhrnná hodnoticí zpráva**“. Zpravodaj vypracuje „Souhrnnou hodnoticí zprávu“, ve které se vyjádří k hodnocení oponentů, shrne klady a zápory návrhu projektu a uvede své vlastní doporučení, zda návrh projektu doporučuje k podpoře či nikoliv. Dále se zpravodaj vyjádří k celkovému bodovému hodnocení a adekvátnosti finančního plánu. V případě, že veřejná soutěž stanovuje další kritéria vyhodnocovaná zpravodajem, vyjádří se i k nim. Dále po vypracování SHZ zpravodaj v systému SISTA udělí známky za jednotlivé posudky oponentů, viz níže.

Zpětná vazba pro oponenty

Po ukončení hodnocení a vyhlášení výsledků veřejné soutěže je oponentům v SISTA zpřístupněna souhrnná hodnoticí zpráva návrhu projektu, který oponent hodnotil. Zpravodaj se ve své souhrnné hodnoticí zprávě vyjadřuje k argumentům oponenta a celkové hodnocení zohledňuje známkováním. Přidělují se dvě známky v rozmezí 1 až 4 (1 je nejlepší), a to za:

- **koherentnost** – soulad bodového hodnocení a slovních komentářů
- **věrohodnost** – odborná úroveň a kvalita hodnocení

Zpravodaj bude také hodnotit pozitiva a negativa oponentského posudku.

Tyto informace nalezne expert v SISTA pod záložkou Expert a dále v části Hodnocení kvality. V této části najde všechna hodnocení ke konkrétním posudkům a projektům, které zpravodaj expertovi udělil.

Toto hodnocení je pro oponenty zpětnou vazbou a reflexí pro další hodnocení. Upozorní, na co se více zaměřit a na co nahlížet jinak. Pokud s hodnocením svého posudku oponent nesouhlasí, může se obrátit na TA ČR, a to prostřednictvím e-mailové adresy experti@tacr.cz.

Hodnocení v rámci realizace projektu

Na základě rozhodnutí o poskytnutí podpory a následnému podpisu smlouvy poskytovatele podpory a příjemce přechází projekt do realizace. V této fázi nastává několik neměnných, ale také selektivních kroků, ve kterých je vyžadována součinnost expertů.

Neměnným krokem rozumíme takový proces, který se v průběhu realizace projektu musí vždy uskutečnit, tzn. typicky se jedná o zpracování stanovisek zpravodajů k průběžným a závěrečným zprávám projektu, hodnocení oponentů pro účely závěrečného oponentního řízení či faktické uskutečnění tohoto jednání.

Selektivní kroky poté obsahují změnová řízení, tzn. veškeré žádosti o změnu projektu, které vyžadují odborné vyjádření experta či účasti na veřejnosprávních, ale i monitorovacích kontrolách (průběžná a mimořádná oponentní řízení či monitorovací návštěvy projektu v místě realizace)

Expertovi v databázi TA ČR může být nabídnuto také hodnocení pro účely průběžného či závěrečného oponentního řízení v roli oponenta.

Naprostá většina výše zmíněných procesů probíhá v informačním systému, ve výjimečných případech prostřednictvím individuální e-mailové komunikace mezi administrátorem projektu oddělení monitoringu a administrace či jiným pověřeným pracovníkem kanceláře TA ČR a expertem.

Expertům projektů v realizaci je k dispozici [Obecná příručka pro experty v realizaci](#).

Užitečné databáze k hodnocení projektů

Následující databáze využijte v případě, pokud chcete zjistit, zda se tématem projektu již někdo v minulosti zabýval.

Níže uvedené databáze slouží jako příklad a při hodnocení můžete využít i jiných zdrojů informací.

- **TA ČR STARFOS**

Vyhledávač výzkumných projektů, které byly podpořeny z veřejných prostředků České republiky. Nabízí vyhledávání v českém i anglickém jazyce spolu s pokročilým systémem analytických filtrů.

- [Centrální evidence projektů výzkumu, experimentálního vývoje, inovací a informace o předávání údajů – CEP](#)
- [Rejstřík informací o výsledcích a informace o předávání údajů – RIV](#)
- [Úřad průmyslového vlastnictví](#)
- Databáze patentů a užitných vzorů:
 - [Worldwide Espacenet](#)
 - [Horizon Dashboard](#)

Přehled nejdůležitějších pojmů z oblasti VaVal

V této části jsou uvedeny základní pojmy vztahující se k výzkumu, vývoji a inovacím a k programům TA ČR. Pojmy jsou pro přehlednost rozděleny do dvou kapitol. První se zabývá obecně výzkumem, vývojem a inovacemi. Druhá kapitola je zaměřena na pojmy vztahující

se na uchazeče projektů, informace potřebné k hodnocení návrhů projektů a základní informace o hodnocení projektů v realizaci a přináší i vysvětlivky a praktické příklady.

Výzkum, vývoj a inovace

Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky je dokument schválený vládou České republiky, který obsahuje základní cíle podpory, její věcné zaměření, předpoklad vývoje výdajů na výzkum a inovace ze státního rozpočtu, z prostředků Evropské unie a ze soukromých zdrojů, priority aplikovaného výzkumu a inovací na období čtyř až šesti let a opatření k jejich realizaci.

Výzkum

Výzkum je aktivní, vytrvalý a systematický proces bádání s cílem objevit, interpretovat nebo přepracovat fakta. Tento intelektuální proces produkuje velké množství teorií, zákonitostí, popisů chování a umožňuje jejich praktické využití. Slovo výzkum může být použito ve významu celé kolekce informací o daném subjektu a je často spojován s vědou a vědeckými metodami. Výzkum se člení na základní a aplikovaný (dále v textu), existují i další druhy výzkumu, které zmiňujeme dále.

Ve Frascati manuálu je uvedeno, že **aktivita výzkumu a vývoje musí být:**

- nová
- tvůrčí
- nejistá, ve smyslu nejistoty dosažení zamýšlených výsledků
- systematická
- přenositelná/reprodukovatelná

Základní výzkum

Výzkum je teoretická nebo experimentální práce prováděná zejména s cílem získat nové vědomosti o základních principech jevů nebo pozorovatelných skutečností, která není primárně zaměřena na uplatnění nebo využití.

Aplikovaný výzkum

Aplikovaný výzkum zahrnuje teoretickou a experimentální práci zaměřenou na získání nových poznatků a dovedností pro vývoj nových nebo podstatně zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb.

Součástí aplikovaného výzkumu je průmyslový výzkum (PV) a experimentální vývoj (EV) nebo jejich kombinace.

Frascati manuál uvádí následující definici: Aplikovaný výzkum je původní zkoumání prováděné za účelem získání nových znalostí. Je však směřován prvořadě ke specifickému praktickému cíli.

Kolaborativní výzkum

Jde o společný postup minimálně dvou partnerů při návrhu a realizaci projektu. Tito partneři také sdílejí riziko a výsledek.

Výzkumná organizace se může zapojit do projektů kolaborativního výzkumu dvěma způsoby:

1. V projektu jsou podpořeny činnosti výzkumné organizace související s hospodářskou/obchodní činností. V tomto případě se na výzkumnou organizaci pohlíží jako na podnik, včetně aplikace souvisejících pravidel (zejména intenzita podpory podle typu činností).
2. V projektu výzkumná organizace provádí nezávislý výzkum bez hospodářské/obchodní činnosti. V tomto případě je možné výzkumné organizaci, která splňuje podmínky kap. 2 Rámce společenství, poskytnout podporu až ve výši 100 %.

Pokud provádí výzkumná organizace v rámci společného projektu s podnikem nezávislý výzkum (tj. typicky má často 100% intenzitu podpory), nesmí být prostřednictvím výzkumné organizace poskytnuta podniku nepovolená veřejná podpora.

Smluvní výzkum

Chápe se jako výzkum financovaný pouze ze zdrojů soukromé sféry (míněno soukromých, tedy neveřejných zdrojů obecně). Jako smluvní výzkum jsou často uznávány i zakázky, kde objednatel je státní instituce či jiný veřejný subjekt a tuto službu hradí ze svých zdrojů. Platí, že objednavatel výzkum financuje, nese riziko a je vlastníkem výsledků.

Průmyslový výzkum

Pod tímto pojmem se rozumí plánovitý výzkum nebo kritické šetření zaměřené na získání nových poznatků a dovedností pro vývoj nových výrobků, postupů nebo služeb nebo k podstatnému zdokonalení stávajících výrobků, postupů nebo služeb. Může zde být zahrnut i výzkum společenskovední. Zahrnuje vytváření dílčích částí složitých systémů a může zahrnovat výrobu prototypů v laboratorním prostředí a rovněž výrobu pilotních linek, je-li to nezbytné pro průmyslový výzkum, a zejména pro obecné ověřování technologie.

Orientovaný výzkum

Tento pojem označuje výzkum, který je zaměřen na řešení konkrétních společenských a hospodářských cílů.

Vývoj

je označení pro soustavný proces, během kterého dochází ke změně aktuálního stavu do stavu nového. Cílem vývoje v našem pojetí vzestupného charakteru je na základě zkušenosti, plánu, či náhodné chyby vyvíjet stále lepší verze.

Experimentální vývoj

Tento vývoj znamená získávání, spojování, formování a používání stávajících vědeckých, technologických, obchodních a jiných příslušných poznatků a dovedností za účelem vývoje nových nebo zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb. Experimentální vývoj může zahrnovat vývoj prototypů, demonstrační činnosti, pilotní projekty, testování a ověřování nových nebo zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb v prostředí reálných provozních podmínek, nebo simulujícím reálné provozní podmínky.

Experimentálním vývojem nejsou běžné nebo pravidelné změny stávajících výrobků, výrobních linek, výrobních postupů, služeb a jiných nedokončených operací, i když takovéto změny mohou představovat zlepšení.

Inovace produktů a služeb

Je to realizace nového nebo zdokonaleného produktu či služby, které se významně liší od ostatních produktů nebo služeb a který byl uveden na trh.

Výsledkem výzkumu, vývoje a inovací jsou:

- v **základním výzkumu** zpravidla nové vědomosti o základních principech jevů, procesů nebo pozorovatelných skutečnostech, které se publikují podle zvyklostí v daném vědním oboru;
- v **aplikovaném výzkumu** zpravidla nové poznatky a dovednosti pro vývoj výrobků, postupů nebo služeb. Je důležité, že poznatky a dovednosti mohou být uplatněné v praxi. Chrání je zákony na ochranu výsledků autorské, vynálezecké nebo obdobné činnosti nebo využívané odbornou veřejností či jinými uživateli. Výsledkem mohou být také poznatky a dovednosti pro potřeby poskytovatele, využité v jeho činnosti, pokud vznikly při plnění veřejné zakázky;
- **ve vývoji** návrhy nových nebo podstatně zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb;
- v **inovacích** nové nebo podstatně zdokonalené výrobky, postupy nebo služby, zavedené do praxe, respektive uplatněné na trhu.

Veřejná podpora

Pokud se z veřejných prostředků podporují aktivity zvýhodňující určitá odvětví či oblasti a hrozí narušení trhu (například zvýhodněním podpořených subjektů), jde o podporu, kterou právo Evropské unie nepovoluje. U podnikatelských subjektů (podniků) působících v tržním prostředí tak může být podpora z veřejných prostředků poskytnuta jen za určitých podmínek.

Podpora aktivit výzkumu, vývoje a inovací je možná v zásadě pouze tehdy, pokud:

- je notifikována u Evropské komise (návrh podpory byl předložen Evropské komisi k posouzení ze strany Generálního ředitelství pro soutěž (DG Competition) a poskytnutí podpory bylo schváleno),
- pokud je podpora poskytována na základě zásad vyplývajících z evropských nařízení (GBER, de minimis a dalších).

Pro identifikaci **nepovolené veřejné podpory**, tedy určení, zda se vůbec jedná o veřejnou podporu, se používají čtyři klíčové znaky. Je bezpodmínečně nutné, aby byl naplněn **každý z nich**. Pro lepší zapamatování se používá mnemotechnická pomůcka **Z.V.O.N.**

- Z** – Zvýhodnění některých podniků
- V** – Veřejné prostředky
- O** – Ovlivnění obchodu mezi členskými státy
- N** – Narušení hospodářské soutěže (hrozící)

V případě poskytování veřejných prostředků výzkumným organizacím se při splnění specifických podmínek o veřejnou podporu nejedná. Jde o uskutečňování nezávislého výzkumu i výzkumu ve spolupráci s jinými subjekty, při němž je cílem zvýšit objem znalostí a zlepšit stávající know-how.

Pro naplnění této podmínky je ovšem nutné, aby byla splněna alespoň jedna z následujících podmínek:

1. výsledky, které nemají za následek vznik práv k duševnímu vlastnictví, mohly být obecně šířeny,
2. práva k duševnímu vlastnictví vztahující se na výsledky výzkumu, vývoje a inovací, které vyplývají z činnosti výzkumné organizace, plně náležela této organizaci,
3. se nejednalo o činnosti, ve kterých vyvíjí výzkumná organizace hospodářskou/obchodní aktivitu.

Při posuzování, zda je, nebo není poskytnuta nepovolená veřejná podpora výzkumné organizaci nebo podniku (zejména prostřednictvím výzkumné organizace), je nutné zvážit zejména:

- zda poskytnutá podpora výzkumné organizaci nesměruje do oblasti, ve které výzkumná organizace vyvíjí současně hospodářskou/obchodní činnost,

- zda lze oprávněně předpokládat, že jde o **kolaborativní výzkum**, tedy zda se partneři reálně podílejí na návrhu a realizaci projektu a zda společně sdílejí rizika a výsledky projektu,
- zda lze oprávněně předpokládat, že nejde o smluvní výzkum, tedy o situaci, kdy projekt objednává a financuje podnik, který nese riziko a je vlastníkem výsledků. Výzkum a vývoj realizuje výzkumná organizace,
- zda lze oprávněně předpokládat, že know-how (resp. výsledky) vytvořené výzkumnou organizací v rámci kolaborativního výzkumu s podnikem/podniky bude plně náležet příslušné výzkumné organizaci (u spoluvlastněných výsledků platí pro příslušnou část výsledku).

Užitečné pojmy při posuzování projektů

Poskytovatel podpory

Poskytovatelem podpory je organizační složka státu nebo územní samosprávný celek, který rozhoduje o poskytnutí podpory a který tuto podporu poskytuje.

Program

Program stanovuje podmínky, na základě kterých jsou vyhlašovány jednotlivé veřejné soutěže, a určuje jejich zaměření.

Návrh projektu

Pojem návrh projektu můžeme chápat jako žádost uchazeče o poskytnutí podpory. Jedná se tedy o všechny informace, které uchazeči vyplňují v elektronickém návrhu projektu v SISTA včetně jeho příloh.

Projekt

Návrh projektu se stává projektem po uzavření smlouvy o poskytnutí podpory.

Uchazeč

Uchazeč je souhrnný pojem pro hlavního uchazeče i dalšího účastníka. Každý uchazeč si musí v návrhu projektu zvolit jeden z povolených typů uchazečů (nejčastěji výzkumná organizace, malý, střední nebo velký podnik).

Hlavní uchazeč

Hlavní uchazeč může být pouze subjekt, který má sídlo, provozovnu nebo pobočku v České republice. Hlavní uchazeč může projekt řešit samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky.

Hlavní příjemce

Hlavní uchazeč se stává hlavním příjemcem po uzavření smlouvy o poskytnutí podpory.

Další účastník

Další účastník návrhu projektu spolupracuje na řešení návrhu projektu s hlavním uchazečem. Tento pojem je využíván jak v návrhu projektu, tak i po uzavření smlouvy o poskytnutí podpory.

Výzkumná organizace

Organizací pro výzkum a šíření znalostí (výzkumnou organizací) se rozumí subjekt (například univerzita nebo výzkumný ústav, agentura pro transfer technologií, zprostředkovatel v oblasti inovací, fyzický nebo virtuální spolupracující subjekt zaměřený na výzkum) bez ohledu na jeho právní postavení nebo způsob financování, jehož hlavním cílem je provádět nezávisle základní výzkum, průmyslový výzkum nebo experimentální vývoj anebo veřejně šířit výsledky těchto činností formou výuky, publikací nebo transferu znalostí.

Seznam výzkumných organizací vedených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR není závazný a důležité je naplnění stanovených podmínek dle článku 2 odst. 83 Nařízení. Pokud má expert pochybnost, zda subjekt splňuje podmínky výzkumné organizace je povinen tuto skutečnost uvést ve svém posudku.

Podnik

Podnikem se rozumí subjekt vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na jeho právní formu. Pojem zahrnuje osoby samostatně výdělečně činné a rodinné podniky vykonávající řemeslné či jiné činnosti a obchodní společnosti nebo sdružení, která běžně vykonávají hospodářskou činnost.

Hospodářskou činností je jakákoliv činnost, kterou daný subjekt působí na trhu bez ohledu na to, zda je činnost zisková, či nikoliv.

Uchazeči si v návrzích projektů (bez ohledu na svou právní formu) mohou v SISTA zvolit typ uchazeče podnik (např. neziskové organizace, spolky, příspěvkové organizace).

Pokud má expert pochybnost, zda subjekt splňuje podmínky velikosti organizace zapojené do projektu jako podnik, je povinen tuto skutečnost uvést ve svém posudku.

- **Malý podnik**
 - zaměstnává méně než 50 zaměstnanců;
 - jeho aktiva/majetek, nebo obrat/příjmy nepřesahují korunový ekvivalent 10 mil. EUR
- **Střední podnik**
 - zaměstnává méně než 250 zaměstnanců;
 - a jeho aktiva/majetek nepřesahují korunový ekvivalent částky 43 mil. EUR, nebo má obrat/příjmy nepřesahující korunový ekvivalent 50 mil. EUR.
- **Velký podnik**
 - nepatří do definice malých a středních podniků.

Poznámka: Při stanovení kategorie velikosti podniku je nezbytné vzít v úvahu také jeho existující vlastnické vztahy. Pokud je podnik vlastněn jiným podnikem, je nutné započítat do velikosti podniku, který se účastní veřejné soutěže, dále také příslušný podíl zaměstnanců a podíl obratu propojeného podniku či podniků.

Motivační účinek

Motivační účinek má vést uchazeče k tomu, že zvýší činnost ve výzkumu, vývoji a inovacích. Bude také moci uskutečnit v této oblasti projekty nebo činnosti, které by bez státní podpory nebylo možné uskutečnit vůbec, nebo jen v omezeném rozsahu.

Motivační účinek se obvykle posuzuje jako přítomný, pokud nedošlo k zahájení činností projektu před podáním návrhu projektu nebo pokud by bez přidělení podpory výzkum neprobíhal v takovém rozsahu.

Intenzita podpory

Intenzitou podpory se rozumí výše podpory vyjádřená jako procento uznatelných nákladů na projekt.

Tabulka uvádí pro lepší pochopení příklad výpočtu intenzity podpory při spolupráci subjektů různého typu. Vždy je však nutné mít na paměti pravidla daného programu.

Příjemci	Průmyslový výzkum		Experimentální vývoj	
	Maximální intenzita podpory			
	Podle typu subjektu	Při doložení účinné spolupráce (viz níže)	Podle typu subjektu	Při doložení účinné spolupráce (viz níže)
Malý podnik	70 %	80 %	45 %	60 %
Střední podnik	60 %	75 %	75 %	50 %
Velký podnik	50 %	65 %	65 %	40 %
Výzkumná organizace	100 %	100 %	100 %	100 %

Účinná spolupráce

Účinná spolupráce je:

- mezi podnikem a jednou nebo více výzkumnými organizacemi, jestliže tato organizace nese alespoň 10 % způsobilých nákladů a má právo zveřejňovat výstupy/výsledky vlastního výzkumu, nebo

- mezi podniky, z nichž alespoň jeden je malým nebo středním podnikem, a žádný podnik nehradí více než 70 % způsobilých nákladů, nebo
- mezi podniky, kde k této spolupráci dochází alespoň ve dvou členských státech EU nebo v členském státě EU a v státě, který je smluvní stranou Dohody o EHP, a žádný podnik nehradí více než 70 % způsobilých nákladů.

To, zda v projektu jde o účinnou spolupráci či nikoliv, je důležité pro určení správné intenzity podpory. Pokud totiž nejsou splněny podmínky účinné spolupráce, nemohou zúčastněné podniky požadovat navýšení intenzity podpory právě o příplatek za spolupráci. Viz tabulka výše.

***Příklad:** Pokud se projektu účastní tři organizace, z toho jeden střední podnik s podílem na nákladech 80 %, jeden malý podnik s podílem na nákladech 15 % a výzkumná organizace s podílem na nákladech projektu 5 %, nejde o účinnou spolupráci. Vzhledem k tomu, že se projektu účastní výzkumná organizace, je třeba zkoumat podmínky druhého typu účinné spolupráce (tzn. spolupráce podniku s výzkumnou organizací). V uvedeném případě není splněna první podmínka, protože výzkumná organizace se podílí na projektu jen 5 %, namísto požadovaných alespoň 10 %.*

Náklady

Způsobilé náklady jsou takové náklady nebo výdaje ve výzkumu, vývoji a inovacích, které jsou přiděleny na konkrétní kategorie podpory a mohou být příjemcem vynaloženy na činnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích, nebo v souvislosti s nimi. Patří sem:

- osobní náklady nebo výdaje na výzkumné pracovníky, techniky a ostatní podpurný personál v rozsahu nezbytném pro účely projektu, včetně stipendií na výzkum, vývoj a inovace podle zákona o vysokých školách,
- náklady nebo výdaje na pořízení hmotného majetku v rozsahu a po dobu, kdy je tento majetek využíván pro účely projektu; jestliže nejsou náklady nebo výdaje vynakládány v rámci projektu po celou dobu své životnosti, jsou za způsobilé náklady považovány pouze odpisy za dobu trvání projektu vypočítané na základě všeobecně uznávaných účetních zásad,
- náklady nebo výdaje na pořízení nehmotného majetku, poznatky a patenty zakoupené nebo pořízené v rámci licence z vnějších zdrojů za obvyklých tržních podmínek využitě výlučně pro účely projektu, další provozní náklady nebo výdaje,
- náklady nebo výdaje na služby, smluvní výzkum nebo na poradenské a rovnocenné služby využitě výlučně pro účely projektu, cestovné, konferenční a veletržní poplatky apod.,
- doplňkové náklady nebo výdaje vzniklé v přímé časové a věcné souvislosti při řešení projektu, jejichž vynaložení přispěje k realizaci projektu, přičemž tímto

vymezením se rozumí podíl na společných provozních nákladech organizace (režii) jako nákladech, které nelze přímo přiřadit ke konkrétnímu projektu (tzv. nepřímé náklady). Podíl těchto nákladů je pak určen:

- v procentní výši stanovené poskytovatelem (tzv. flat rate) nebo
- ve výši skutečných režijních nákladů stanovených dle jednotné metodiky organizace pro uplatňování úplných nepřímých nákladů v projektech (tzv. full-cost).

U každého hodnocení je důležité se seznámit se zadávací dokumentací, která upřesňuje způsobilé náklady v dané veřejné soutěži.

Důležité zdroje informací

[Nařízení Komise \(EU\) č. 651 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem](#)

Nařízení vymezuje podmínky, za kterých je možné poskytnout podporu bez oznámení. Velkou pozornost věnujte zejména oddílu 4, Podpora výzkumu, vývoje a inovací.

[Sdělení Komise – Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací 2022/C 414/01 \(dále Rámec\)](#)

Jedná se o sdělení Komise, jak se budou posuzovat některé případy z pohledu, zda se jedná, či nejedná o veřejnou podporu výzkumných organizací.

Zákon č. 130/2002 Sb. ze dne 14. března 2002 o podpoře výzkumu, vývoje a inovací z veřejných prostředků (dále Zákon)

- definuje výzkum, vývoj a inovace,
- stanovuje způsob výběru projektů,
- vymezuje pravomoci a povinnosti poskytovatele a příjemců.

Frascati manuál

je dokument určený pro hodnocení vědeckotechnických činností. Jsou zde uvedeny hranice mezi výzkumem, vývojem a ostatními příbuznými činnostmi.

Česká verze obsahuje překlad druhé kapitoly: Pojmy a definice pro identifikaci výzkumu a vývoje.

Oslo Manual 2018. Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition

Zabývá se inovacemi, je publikován ve spolupráci dvou mezinárodních organizací: OECD10 a EUROSTAT11

Inovační strategie ČR 2019–2030

Finální výstup klíčové aktivity 7 Projektu "Zefektivnění činnosti TAČR v oblasti podpory výzkumu, vývoje a inovací (VaVal) a podpora posilování odborných kapacit organizací veřejné správy v oblasti VaVal

Výzkum, vývoj a inovace – definice pojmu, cíle veřejné a soukromé podpory, situace v ČR (k čemu výzkum přispívá)

Metodický postup Ministerstva vnitra pro tvorbu srozumitelných sdělení ve veřejné správě, prosinec 2018